

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

Хайдура Хані Мохаммад на тему «Державне регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дисертаційного дослідження і її зв'язок

з державними і галузевими науковими програмами, планами, темами

У сучасних умовах у наукових та політичних колах України систематично робиться акцент на пріоритетність інноваційного розвитку України. При цьому основними суспільними інституціями в Україні, здатними підтримувати та нарощувати темпи інноваційного розвитку, варто визнати великомасштабні бізнес-структури, органи державного управління, науковий та освітній сектор. Слід зазначити, що спрямованість реформування освітньої сфери пов'язана з одночасним реформуванням наукової сфери, при цьому очевидно, що державні інституції вбачають посилення результативності функціонування вищих закладів освіти в їх органічному функціональному поєднанні. Проте невирішеними залишаються низка проблем щодо державного регулювання діяльності дослідницького сектора закладів вищої освіти як цілісної системи та їх інноваційного розвитку відповідно до потреб імплементації стандартів функціонування єдиного європейського освітнього та дослідницького просторів у рамках асоціації України з Європейським Союзом. У цьому контексті дисертаційну роботу Хайдура Х.М. можна вважати актуальною, своєчасною, достатньо значимою з точок зору як теоретичної, так і практичної новизни.

Дисертаційна робота пов'язана з тематикою науково-дослідних робіт Центральноукраїнського національного технічного університету, зокрема з такими темами: “Удосконалення механізму державного регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі економіки” (номер державної реєстрації 0113U003622, 2013 р.); “Організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів на ринку кваліфікованої праці” (номер державної реєстрації 0113U003434, 2013 р.); “Удосконалення підходів до державного регулювання підвищення продуктивності праці та організації професійного розвитку працівників в Україні” (номер державної реєстрації 0114U000801, 2014 р.).

Загальний напрям дисертаційної роботи відповідає законодавчим і нормативним актам з питань організації науково-дослідної діяльності та інноваційного розвитку закладів вищої освіти, зокрема: положенням Розділу XI “Наукова, науково-технічна, мистецька та інноваційна діяльність у закладах вищої освіти» Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII (в

редакції від 01.01.2018 р.), вимогам Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 р. №848-VIII (в редакції від 11.10.2017 р.) та Закону України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. №40-IV.

Тому, враховуючи прикладний характер та змістовне наповнення роботи, є всі підстави вважати її виконаною у руслі пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку країни, визначених чинним законодавством на перспективний період.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих дисертантом, підтверджується проведенням детальним аналізом теоретичних положень функціонування та методичних засад державного регулювання дослідницького сектору закладів вищої освіти в контексті інноваційного розвитку національної економіки, що викладені в наукових джерелах із 375-ти найменувань (нормативно-правові акти, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, дані міжнародної статистики та Державної служби статистики України тощо), використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема: аналізу, синтезу, наукової абстракції, логічного узагальнення, класифікації, порівняльного і статистичного аналізу, кореляційно-регресійного аналізу, індексний метод, метод групування, інтегрального оцінювання, системно-структурного аналізу, індукції та дедукції, експертних оцінок, креативного компонування, абдукції, методи групування, деталізації оцінних індексів, структурного моделювання динамічних процесів. Застосування широкого спектру методів дослідження дало змогу забезпечити достатній теоретичний ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій автора як з теоретичної, так і з методичної точок зору.

Автором узагальнено теоретичні підходи щодо трактування поняття дослідницького сектора закладів вищої освіти та його інноваційного розвитку; визначено особливості форм і моделей державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти; проведено аналіз результативності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти на міжнародному, макро- та мезоекономічному рівнях; запропоновано стратегічні напрями державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти в Україні; обґрунтовано організаційно-економічні засади вдосконалення політики державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти; визначено шляхи модернізації організаційно-економічних засад державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти в Україні; розроблено систему показників моніторингу рівня ефективності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектору закладів вищої освіти в умовах інтеграційних процесів.

Об'єкт, предмет, мета роботи логічно пов'язані та достатньо чітко окреслюють поле дослідження. Об'єктом дослідження є процес державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої

освіти в Україні. Предметом дослідження є теоретико-методичні положення та практичні аспекти вдосконалення державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти в Україні.

Думки дисертанта викладено достатньо послідовно, завдяки чому логіка дослідження є ясною та легко простежується. Висновки та рекомендації роботи є в достатній мірі обґрунтованими, відповідають сформульованим завданням дослідження та підтверджуються результатами апробації основних положень дисертації. У цілому дисертаційне дослідження Хайдур Х.М. характеризується структурованістю, методичною завершеністю та чіткістю зроблених висновків.

Наукова новизна і практична значущість отриманих результатів

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та авторефератом дисертанта, його опублікованими науковими працями дає можливість погодитися з наступними положеннями, які винесені автором на захист на предмет наукової новизни і відображають його особистий внесок:

1. Удосконалено понятійно-категоріальний апарат дослідження в частині трактування поняття “дослідницький сектор закладів вищої освіти” як сукупності підрозділів закладів вищої освіти, що інтегровано забезпечують провадження наукової, науково-технічної, освітньої діяльності закладів вищої освіти за рахунок багатоканального фінансування в умовах формування інноваційної моделі економіки (с. 45). Констатовано, що інноваційний розвиток дослідницького сектора закладів вищої освіти включає як генерацію сучасних знань шляхом використання новітніх підходів, технологій, методик ведення дослідницької та інноваційної діяльності, з подальшою комерціалізацією результатів діяльності суб’єктами інноваційних екосистем, так і трансфер цих знань в освітній процес задля підготовки фахівців інноваційного типу, що дозволяє забезпечити соціально-економічний розвиток держави за рахунок створення і реалізації інноваційних товарів і послуг (с. 64).

2. Удосконалено систематизацію національних моделей державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти – форм організаційного, адміністративно-розпорядчого впливу органів виконавчої влади на відносини, процеси та структурні елементи національної економіки, що відбуваються у сфері науково-дослідницької діяльності закладів вищої освіти, з метою їх упорядкування, збереження та оновлення – за сукупністю ознак інноваційної налаштованості, що орієнтовано на системний синтез прогностичних станів вітчизняної моделі державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти, яка враховує тенденції рекомбінації характеру взаємодій економічних агентів, моделей їх дослідницької активності та взаємин у інноваційно насиченому середовищі інноваційних екосистем на засадах самоорганізації (с. 90-91).

3. Удосконалено методичні положення щодо інтегрального оцінювання результативності державного регулювання дослідницького сектора заклади вищої освіти на мезоекономічному рівні, що дозволяють на основі обчислення інтегральних індексів здійснити його у розрізі компонент збалансованості, інтегративної та результуючої компонент, а також блоків показників (освітньо-

професійної підготовки, кадрового забезпечення, фінансового забезпечення, соціально-економічний, інноваційний), й відповідно, запровадити на цій основі диференційовані заходи щодо подолання слабких місць територій (с. 152-153; 160-161).

4. Удосконалено організаційно-економічні засади політики державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти в Україні, які опираються на результати розроблення “стратегічного набору” методів непрямого варіативного регулювання перспективного розвитку та оцінювання стратегічної позиції державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти (с. 166-167).

5. Дістало подальшого розвитку організаційне забезпечення реалізації стратегічних пріоритетів державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти в Україні за умов глобальної локалізації інноваційно-мережевої економіки, формування практичних засад становлення інноваційних екосистем, що дозволить сприяти їх розвитку з урахуванням тенденцій інтернаціоналізації дослідницької діяльності, децентралізації процесів її фінансового забезпечення на рівні регіональних кластерномережових структур (с. 187-188).

6. Дістали подальшого розвитку напрями модернізації механізму державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти, які полягають у дерегулюванні форм прямого (адміністративного) впливу на відносини, процеси та організаційні структури, що складаються у рамках формування багаторівневої інноваційної екосистеми; орієнтуванні на діяльність зі створення гармонійних умов взаємовигідної “співконкурентної” взаємодії інноваційних продуктових центрів бізнесу та науки, приведення методів державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти у відповідність до вимог нормативних актів, які діють у сфері інноваційного підприємництва; усуненні бюрократичних нашарувань у сфері управління інноваційними змінами умов функціонування дослідницького сектора закладів вищої освіти (с. 210).

7. Дістало подальшого розвитку методичне забезпечення та організаційна реалізація процесу моніторингу зовнішнього середовища дослідницького сектора закладів вищої освіти, який всебічно враховує вимоги до визначення механізмів реалізації результатів аналізу середовища коригування стратегій, цілеспрямованого впливу на окремі елементи організації процесу державного регулювання інноваційного розвитку у ході зміни цілей функціонування дослідницького сектора закладів вищої освіти (с. 234).

Одержані автором наукові результати є внеском до збагачення і доповнення теоретичних і прикладних аспектів регулювання національної економіки новими підходами, що мають як теоретико-методичну, так і практичну цінність.

Практична значущість роботи підтверджується довідками про впровадження результатів дослідження у діяльність установ. Зокрема, пропозиції щодо вдосконалення організаційно-економічних засад державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти враховано у діяльності Інституту економіки промисловості АН України (довідка № 127/к-

135 від 05.05.2017 р.). Методологію кількісного оцінювання чинників впливу органів місцевого самоврядування на рівень інноваційності науково-дослідної діяльності ЗВО державної та приватної форми власності використано у діяльності Головного управління статистики у Кіровоградській області (довідка № 10/4-400-15вн від 23.08.2017 р.). Основні положення дисертації запроваджено у освітній процес Центральноукраїнського національного технічного університету під час викладання навчальних дисциплін “Публічне адміністрування”, “Методологія і організація наукових досліджень”, “Адміністрування інноваційної діяльності”, “Державне та регіональне управління” (довідка № 31-15/2328 від 29.12.2017 р.).

Концептуальні положення, які розроблені в дисертації, розширюють науковий базис для подальшого розвитку теорії державного регулювання процесів інноваційного розвитку економіки України, а прикладні результати досліджень можуть бути використані Міністерством освіти і науки України, центральними органами влади та місцевого самоврядування.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Наголошуючи на загальній позитивній оцінці, вважаємо за доцільне і необхідне висловити зауваження та положення дискусійного характеру, обговорення яких покликане стимулювати наукову думку автора дисертації та учасників процедури її захисту на подальше продукування наукових положень щодо розвитку даного наукового напрямку:

1. В основу трактування поняття “дослідницький сектор закладів вищої освіти” автор закладає їх функціональні складові, а саме наукову, науково-технічну, освітню діяльність закладів вищої освіти (с. 20), однак при структуризації форм та засобів регулювання його інноваційного розвитку (рис. 1.6, с. 51) обмежується науковою та науково-технічною діяльністю, не враховуючи освітню складову.

2. Теоретична частина роботи, що рецензується, отримала б ще більший доробок у концептуальному плані за умови застосування в понятійному обігу для характеристики закладів вищої освіти як суб’єктів інтелектуального підприємництва або як підприємницьких університетів. Такий зріз розгляду дозволив би охарактеризувати функціонування дослідницького сектору ЗВО для суспільних та комерційних цілей із структуризацією особливостей державного регулювання в залежності від цього, розвинути функціональний напрям щодо пошуку ефективних форм та пропорцій взаємодії із бізнес-середовищем, яке має інноваційну активність або прагне до неї, поступово та комплексно інтегруючи результати науково-дослідної діяльності ЗВО.

3. Проведений огляд характеристик існуючих моделей регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектору закладів вищої освіти країн світу (США, Великобританії, Франції, Німеччини, Швейцарії, країн Азії) (с. 66-89) мав би більшу практичну цінність за умови конкретизації переваг та недоліків кожної з існуючих моделей та подальшого розвитку цієї частини дослідження через аргументацію доцільності та можливостей його адаптації у системі національної економіки. Також корисним у прикладному аспекті слід визнати поглиблення розпочатих автором напрацювань щодо реалізації державно-приватного

партнерства для розвитку дослідницького сектору ЗВО з конкретизацією інструментарію (с. 90).

4. Автор при визначенні головних принципів, які забезпечують підготовку та прийняття стратегічних рішень у процесі розроблення інноваційної стратегії дослідницького сектору ЗВО відносить серед інших і орієнтування на агресивний стиль управління (с.168, 178), але не розкриває зміст, специфічні характеристики та не наводить аргументації доцільності його застосування з урахуванням специфіки дослідницького сектору ЗВО.

5. За результатами застосування удосконалених автором методичних положень оцінювання результативності державного регулювання дослідницького сектору ЗВО запропоновано диференційовані стратегії державного регулювання у регіональному зрізі (с.160-161), які слід визнати надто узагальненими та слабо структурованими, що ускладнює їх практичне застосування.

6. При констатації необхідності усунення бюрократичних нашарувань у сфері управління інноваційними змінами умов функціонування дослідницького сектору закладів вищої освіти (с. 210) автор не зазначає, у чому конкретно полягають бюрократичні перепони і яким чином їх можна було б подолати.

Однак, вважаємо, що висловлені зауваження та вказані дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значимості, обґрунтованості і достовірності основних положень дисертації та не впливають на рівень наукової новизни, відповідно не змінюють суті і головних висновків дослідження здобувача Хайдура Х.М.

Ідентичність змісту автореферату та дисертаційної роботи, повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Автореферат дисертаційної роботи відповідає за своїм змістом та структурою дисертації. Усі пункти наукової новизни дослідження, які заявлені, необхідним чином відображено у дисертаційній роботі.

Автором опубліковано 13 наукових праць обсягом 6,61 др. арк., з них 3 – публікації у наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз даних, 2 статті – у наукових фахових виданнях України, 2 статті – у наукових періодичних виданнях інших держав, які включено до міжнародних наукометричних баз даних, 6 – в інших виданнях. Особисто автору належить 7 наукових праць обсягом 4,42 др. арк. Зміст опублікованих наукових праць здобувача та автореферату достатньо повно відображають основні положення дисертації. Наукові позиції автора апробувалися на науково-практичних конференціях різного рівня в Україні та за кордоном (Бельгія, Мексика).

Таким чином, автором дотримані всі вимоги МОН України щодо кількості публікацій, зміст опублікованих результатів відповідає тим, що містяться в дисертації і виносяться автором на захист, а основні положення дослідження пройшли всі передбачені види апробації: опубліковані, впроваджені та обговорені на конференціях різних рівнів.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Хайдура Хані Мохаммад на тему «Державне регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти України», подана на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, є завершеною самостійною працею, яка характеризується актуальністю, оригінальністю, отриманням науково обґрунтованих результатів, які в сукупності допоможуть вирішити складне науково-прикладне завдання щодо вдосконалення процесу державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти України. Отримані наукові результати дозволяють значно розширити та збагатити існуючі теоретичні погляди на концептуальні підходи щодо вирішення зазначеної проблеми.

Порядок викладення наукових результатів, зміст, структура, обсяг та оформлення дисертації відповідають пп. 9, 11, 12, 13 Постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19 серпня 2015 р., № 1159 від 30 грудня 2015 р. та № 567 від 27 липня 2016 р., які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

На підставі викладеного вважаємо, що дисертаційна робота Хайдура Хані Мохаммад на тему «Державне регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти України» заслуговує на позитивну оцінку, а здобувач – на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

професор кафедри економіки та бізнес-технологій
Національного авіаційного університету
Міністерства освіти і науки України,
доктор економічних наук, професор

Н.В. Ушенко

підписує: *Ушенко Н.В.*

засвідчую

Вчений секретар

Національного авіаційного університету

Т. Євгєва